

Tryb uchwalenia ustawy K 17/24

24.6.2026 - Anna Wołoszczak | Trybunał Konstytucyjny

24 czerwca 2026 r. Trybunał Konstytucyjny rozpoznał wniosek Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej dotyczący trybu uchwalenia ustawy.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że ustawa z dnia 20 marca 2024 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy o kredycie konsumenckim oraz ustawy o konsumenckiej pożyczce lombardowej (Dz. U. poz. 653) jest niezgodna z art. 7 w związku z art. 4 ust. 2, w związku z art. 104 ust. 1, w związku z art. 96 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Trybunał umorzył postępowanie w pozostałym zakresie.

Orzeczenie zapadło większością głosów.

Zdanie odrębne do wyroku zgłosili: wiceprezes Trybunału Konstytucyjnego Bartłomiej Sochański oraz sędzia TK Jarosław Wyrembak.

1. Pełna argumentacja wyroku zostanie zaprezentowana w pisemnej wersji uzasadnienia.
2. Przedmiotem kontroli w niniejszej sprawie Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej uczynił zaskarżoną w całości ustawę z dnia 20 marca 2024 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy o kredycie konsumenckim oraz ustawy o konsumenckiej pożyczce lombardowej.

Kontrolowana ustawa liczyła cztery jednostki redakcyjne. Pierwsze trzy (art. 1- art. 3) miały charakter wyłącznie uchylający. Art. 4 określał zaś, że ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

3. Trybunał ustalił, że kontrolowana ustawa stanowi wynik prac legislacyjnych Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej X.

8 lutego 2024 r. do Sejmu wpłynął poselski projekt kontrolowanej ustawy; został on zarejestrowany jako druk nr 208. 20 lutego 2024 r. projekt skierowano do pierwszego czytania na posiedzeniu Sejmu.

Natomiast 5 marca 2024 r. do Sejmu wpłynął rządowy projekt kontrolowanej ustawy; został on zarejestrowany jako druk nr 227. Tego samego dnia skierowano go do pierwszego czytania na posiedzeniu Sejmu.

Projekty ustaw zawarte w drukach nr 208 oraz nr 227 rozpatrywane były wspólnie.

7 marca 2024 r. odbyło się pierwsze czytanie. Projekty przekazano do Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Komisja rozpatrzyła projekty na posiedzeniu 19 marca 2024 r. i wniosła do Sejmu o uchwalenie projektu ustawy stanowiącego załącznik do sprawozdania komisji (druk nr 250). W sprawozdaniu przedstawiono także wniosek mniejszości.

20 marca 2024 r. odbyło się drugie czytanie projektu kontrolowanej ustawy. W drugim czytaniu do projektu zgłoszono poprawkę. Wobec tego został skierowany ponownie do komisji w celu przedstawienia sprawozdania.

Tego samego dnia komisja po rozpatrzeniu poprawki, wniosła do Sejmu o jej przyjęcie (druk nr 250 – A).

Również 20 marca 2024 r. odbyło się trzecie czytanie. Sejm przyjął poprawkę oraz uchwalił ustawę. W głosowaniu nad całością projektu ustawy brało udział 435 posłów, za głos oddało 255 posłów, przeciw głos oddało 180 posłów, nikt nie wstrzymał się od głosu, w głosowaniu nie brało udziału 24 posłów. W głosowaniu nie brali udziału posłowie Mariusz Kamiński i Maciej Wąsik. Udział w głosowaniu brała natomiast Monika Pawłowska. Według danych zawartych na stronie Sejmu w chwili głosowania skład Sejmu wynosił 459 posłów.

21 marca 2024 r. kontrolowaną ustawę przekazano Prezydentowi i Marszałkowi Senatu.

Senat nie wniósł do kontrolowanej ustawy poprawek; 8 kwietnia 2024 r. została przekazana Prezydentowi do rozpatrzenia.

25 kwietnia 2024 r. Prezydent podpisał kontrolowaną ustawę. Została opublikowana w Dzienniku

Ustaw pod pozycją 653.

Następnie Prezydent w trybie kontroli następczej zaskarżył do Trybunału kontrolowaną ustawę w całości.

4. We wniosku, jako wzorce kontroli Prezydent wskazał następujące przepisy ustawy zasadniczej: art. 4 (powołany przez Wnioskodawcę w całości), art. 7, art. 104 ust. 1 w związku z art. 106 oraz art. 96 ust. 1 Konstytucji. Powołane przez Wnioskodawcę wzorce zostaną szczegółowo omówione w pisemnym uzasadnieniu wyroku.

5. Istota zarzutów Wnioskodawcy w niniejszej sprawie sprowadzała się do zakwestionowana konstytucyjności procesu legislacyjnego, który doprowadził do uchwalenia kontrolowanej ustawy. Niezgodność procesu legislacyjnego z Konstytucją wynikać miała, zdaniem Wnioskodawcy, z niemającej podstaw prawnych odmowy dopuszczenia przez Marszałka Sejmu do udziału w pracach legislacyjnych, w tym do udziału w głosowaniach nad przyjęciem kontrolowanej ustawy, posłów na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej Mariusza Kamińskiego oraz Macieja Wąsika, jak również bezprawnego dopuszczenia do udziału w pracach legislacyjnych Moniki Pawłowskiej, która miała objąć niewakujący mandat posła Mariusza Kamińskiego.

W ocenie Trybunału istota podniesionych przez Prezydenta zarzutów oparta została na prawnej wadliwości czynności Marszałka Sejmu podejmowanych wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika, ukierunkowanych na umyślne uniemożliwienie tym posłom wykonywania mandatów. Skutkiem tych działań miało być uchwalenie kontrolowanego aktu prawnego z naruszeniem trybu ustawodawczego. Tym samym – w pełni uznając zasadę związania granicami wniosku wynikającą ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym – Trybunał przyjął jednak, że to właśnie art. 7 Konstytucji powinien w niniejszej sprawie odgrywać rolę wzorca głównego, natomiast art. 4 ust. 2, art. 104 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 Konstytucji należało zakwalifikować jako wzorce związkowe.

6. Problem konstytucyjny stanowiący przedmiot rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie jest tożsamy z problemem konstytucyjnym występującym na gruncie rozpatrzonego przez Trybunał Konstytucyjny szeregu spraw, i tak o sygn.: K 6/24, K 7/24, U 4/24, K 4/24, Kp 2/24, K 14/24, K 18/24, K 20/24. Wobec powyższego, Trybunał ograniczy się w tym miejscu do przypomnienia jedynie najważniejszych wydarzeń, które doprowadziły do niedopuszczenia posłów Mariusza Kamińskiego oraz Macieja Wąsika do udziału w pracach legislacyjnych nad kontrolowaną ustawą oraz dopuszczenia do udziału w tychże pracach Moniki Pawłowskiej.

Otóż, wyrokiem z 30 marca 2015 r., Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia skazał nieprawomocnie posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika na kary bezwzględnego pozbawienia wolności oraz orzekł dodatkowo wobec nich środki karne w postaci zakazu zajmowania określonych stanowisk. Wyrok ten został następnie zaskarżony apelacjami stron postępowania. Postanowieniem z 16 listopada 2015 r. (Nr PU.117.45.2015) Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, działając na podstawie art. 139 Konstytucji, zastosował wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika prawo łaski w zakresie powołanego wyżej nieprawomocnego wyroku skazującego. Zastosowanie prawa łaski polegało na przebaczeniu i puszczeniu w niepamięć oraz umorzeniu postępowania karnego. Akt łaski miał tym samym charakter abolicji.

Wyrokiem z 30 marca 2016 r., Sąd Okręgowy w Warszawie, po rozpoznaniu apelacji od wskazanego uprzednio wyroku Sądu Rejonowego, wobec zastosowania przez Prezydenta prawa łaski, uchylił zaskarżony wyrok i na podstawie art. 17 § 1 pkt 11 Kodeksu postępowania karnego umorzył postępowanie karne prowadzone wobec posłów. Kasację od tego wyroku wniosli pełnomocnicy oskarżycieli posiłkowych.

W międzyczasie, Trybunał Konstytucyjny postanowieniem z 2 czerwca 2023 r. (sygn. Kpt 1/17, ogłoszonym w Monitorze Polskim z 2023 r., pod pozycją 549), rozstrzygnął spór kompetencyjny pomiędzy Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej a Sądem Najwyższym orzekając, że:

1) na podstawie art. 139 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, prawo łaski jest wyłączną i niepodlegającą kontroli kompetencją Prezydenta wywołującą ostateczne

skutki prawne,

2) Sąd Najwyższy nie ma kompetencji do sprawowania kontroli ze skutkiem prawnym wykonywania kompetencji Prezydenta, o której mowa w punkcie 1.

Pomimo powyższej decyzji Trybunału Konstytucyjnego, Sąd Najwyższy w dniu 6 czerwca 2023 r. rozpoznał merytorycznie kasacje wniesione m.in. w stosunku do posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika, a następnie wyrokiem wydanym w tej sprawie uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie w całości i przekazał sprawę temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Na skutek tego uchylenia, po przeprowadzonym ponownie postępowaniu odwoławczym, Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z 20 grudnia 2023 r. zmienił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia w zakresie odnoszącym się do posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika w ten sposób, że skazał ich na karę 2 lat bezwzględnego pozbawienia wolności, a wymiar orzeczonego środka karnego w postaci zakazu zajmowania określonych w wyroku stanowisk zmniejszył do 5 lat.

Wydanie przez Sąd Okręgowy w Warszawie wyroku z 20 grudnia 2023 r. doprowadziło do zainicjowania przez Marszałka Sejmu procedury stwierdzenia wygaśnięcia mandatów posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika. I tak 21 grudnia 2023 r. Marszałek Sejmu wydał postanowienie w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia mandatu posła Mariusza Kamińskiego oraz postanowienie w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia mandatu posła Macieja Wąsika. Następnie posłowie ci złożyli od tych postanowień odwołania do Sądu Najwyższego.

4 stycznia 2024 r. Sąd Najwyższy wydał postanowienie, w którym uchylił postanowienie Marszałka Sejmu stwierdzające wygaśnięcie mandatu poselskiego posła Macieja Wąsika, a następnego dnia, tj. 5 stycznia 2024 r. uchylił postanowienie Marszałka Sejmu stwierdzające wygaśnięcie mandatu poselskiego posła Mariusza Kamińskiego.

Pomimo prawomocnego uchylenia przez Sąd Najwyższy postanowienia Marszałka Sejmu z 21 grudnia 2023 r. stwierdzającego wygaśnięcie mandatu posła Mariusza Kamińskiego, Marszałek Sejmu skierował swoje postanowienie do ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Zostało ono opublikowane 10 stycznia 2024 r. pod pozycją 15.

Jednocześnie Marszałek Sejmu nie skierował do publikacji postanowienia z 21 grudnia 2023 r. wydanego w przedmiocie stwierdzenia wygaśnięcia mandatu posła Macieja Wąsika.

5 stycznia 2024 r. Szef Kancelarii Sejmu podjął decyzję o dezaktywacji kart do głosowania posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika. Jednocześnie, od 25 stycznia 2024 r., tj. od czwartego posiedzenia Sejmu X kadencji, posłowie Mariusz Kamiński i Maciej Wąsik nie byli wpuszczani do budynków Sejmu w celu wykonywania swoich obowiązków poselskich, w tym brania udziału w pracach legislacyjnych.

6 marca 2024 r. Marszałek Sejmu X kadencji umożliwił Monice Pawłowskiej złożenie wobec Sejmu ślubowania poselskiego i występowanie w pracach Sejmu w charakterze „posła”, co przejawiało się dopuszczeniem tej osoby do prac Sejmu – w tym także do udziału w głosowaniach sejmowych.

7. Przeprowadzona w niniejszej sprawie analiza doprowadziła do uznania przez Trybunał Konstytucyjny, że omówione działania Marszałka Sejmu – w świetle: postanowienia Prezydenta RP z 16 listopada 2015 r. o zastosowaniu wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika prawa łaski; trzech orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego dotyczących prezydenckiej prerogatywy stosowania prawa łaski; postanowień Sądu Najwyższego z 4 i 5 stycznia 2024 r. – podjęte zostały z rażącym naruszeniem prawa, a tym samym pozostawały w oczywistej sprzeczności z wywodzoną z art. 7 Konstytucji zasadą legalizmu.

Niemająca oparcia w prawie – co potwierdził prawomocnie Sąd Najwyższy postanowieniami z 4 i 5 stycznia 2024 r. – próba stwierdzenia przez Marszałka Sejmu wygaśnięcia mandatów poselskich Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika, a następnie faktyczne, umyślne uniemożliwienie udziału im w pracach Sejmu nad kontrolowaną ustawą, przez dezaktywowanie ich kart do głosowania, a także faktyczne niewpuszczanie do budynków Sejmu, jak również dopuszczenie do udziału w pracach sejmowych w charakterze „posła” Moniki Pawłowskiej, będącej osobą nieuprawnioną do

sprawowania mandatu poselskiego w czasie prac sejmowych nad kontrolowaną ustawą, skutkowało naruszeniem zasady legalizmu i w konsekwencji uczyniło kontrolowaną ustawę niezgodną z art. 7 Konstytucji.

Trybunał podkreśla, że kontrolowana ustawa była procedowana już po wydaniu przez Sąd Najwyższy postanowień z 4 i 5 stycznia 2024 r.. Tym samym Marszałek Sejmu jako organ władzy publicznej zobowiązany był do uznania stanowiska Sądu Najwyższego. W świetle tychże postanowień Sądu Najwyższego z 4 i 5 stycznia 2024 r. Marszałek Sejmu powinien zaprzestać uniemożliwiania posłom Mariuszowi Kamińskiemu i Maciejowi Wąsikowi wykonywania ich mandatów, jak również nie dopuszczać do udziału w pracach Sejmu Moniki Pawłowskiej wobec niewakującego wówczas mandatu posła Mariusza Kamińskiego. Czynności Marszałka Sejmu – ignorujące wskazane orzeczenia Sądu Najwyższego, a także orzeczenia TK – doprowadziły do utrwalenia stanu naruszającego zasadę legalizmu, co przełożyło się na działalność całej Izby, a w konsekwencji wadliwość trybu ustawodawczego.

Trybunał stanowczo podkreślił, że w czasie procedowania przez Sejm kontrolowanej ustawy Mariusz Kamiński i Maciej Wąsik byli posłami i przysługiwały im wszystkie uprawnienia związane z pełnieniem funkcji posła – zwłaszcza podstawowe prawo i obowiązek jakim jest czynne uczestnictwo w pracach Sejmu, znajdujące swoje źródło w konstytucyjnej zasadzie sprawowania władzy przez Naród za pośrednictwem posłów, którzy są jego przedstawicielami. Zasada ta wynika z art. 4 ust. 2 w związku z art. 104 ust. 1 Konstytucji i znajduje swe odzwierciedlenie w ustawodawstwie, w art. 3 ustawy z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora. Uniemożliwienie realizacji wskazanego prawa i obowiązku wpływa na wadliwość procesu legislacyjnego, w którym uchwalono kontrolowaną ustawę.

Organ – procedujący w składzie ukształtowanym wskutek bezprawnych czynności Marszałka Sejmu uniemożliwiających Mariuszowi Kamińskiemu i Maciejowi Wąsikowi uczestniczenie w pracach legislacyjnych, działający natomiast z udziałem Moniki Pawłowskiej, która w chwili uchwalenia kontrolowanej ustawy była nieuprawniona do wykonywania mandatu poselskiego, nie odpowiada konstytucyjnym wymogom dotyczącym określonego w art. 96 ust. 1 Konstytucji składu Sejmu. W konsekwencji uchwalenie ustawy przez niewłaściwie ukształtowany organ prowadzi do jej niekonstytucyjności.

Trybunał orzekający w niniejszej sprawie podkreślił także, że niekonstytucyjność kontrolowanej ustawy nie jest oczywiście spowodowana tym, iż została ona uchwalona przez Sejm bez udziału wszystkich 460 posłów, lecz tym, że dwóch posłów na skutek arbitralnych i umyślnych czynności Marszałka Sejmu, niemających umocowania w obowiązującym w Rzeczypospolitej Polskiej porządku prawnym, nie zostało dopuszczonych do procedowania, zwłaszcza do udziału w głosowaniach sejmowych. Nie można także wykluczyć, że gdyby wskazani posłowie mogli brać rzeczywisty udział w pracach nad kontrolowaną ustawą, a także w posiedzeniach komisji, to podniesione przez nich argumenty, postulaty czy też zaprezentowane opinie mogłyby wpłynąć na brzmienie poszczególnych przepisów czy też rzutować na decyzje redakcyjne lub zgłaszane poprawki do ustawy.

Konkludując, Trybunał wskazał, że działania Marszałka Sejmu wobec posłów Mariusza Kamińskiego i Macieja Wąsika, poprzedzające prace sejmowe nad kontrolowaną ustawą, podjęte zostały z rażącym naruszeniem prawa, co przełożyło się na działalność całej Izby w procesie legislacyjnym, a w konsekwencji jego wadliwość. Opisane działania pozostawały w oczywistej sprzeczności z konstytucyjną zasadą legalizmu, co w efekcie skutkowało koniecznością uznania kontrolowanej ustawy za niezgodną z art. 7 Konstytucji. Zarówno szczegółowy opis czynności podejmowanych w toku procesu legislacyjnego, jak również przytoczenie orzeczeń trybunalskich oraz wskazanych wyżej postanowień Sądu Najwyższego zawarte zostaną w pisemnej wersji uzasadnienia. Wobec racji przytoczonych powyżej, Trybunał orzekający w niniejszej sprawie w pełni podzielił stanowisko wyrażone w wyrokach Trybunału wydanych w sprawach o tożsamym zakresie zaskarżenia.

8. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, jeżeli przedmiot kontroli jest niezgodny przynajmniej z jednym wzorcem kontroli, orzekanie co do zgodności z pozostałymi wzorcami jest zbędne. Stwierdzenie niezgodności kontrolowanej ustawy z art. 7 w związku z art. 4

ust. 2 w związku z art. 104 ust. 1 w związku z art. 96 ust. 1 Konstytucji spowodowało, że cel kontroli konstytucyjności prawa został zrealizowany.

Trybunał uznał więc, że ocena kwestionowanej regulacji pod kątem jej zgodności z art. 4 ust. 1 oraz art. 106 Konstytucji jest zbędna. Dlatego w tym zakresie postępowanie umorzył.

Z przedstawionych racji Trybunał Konstytucyjny orzekł jak na wstępie.

Skład orzekający Trybunału Konstytucyjnego: sędzia TK Jarosław Wyrembak – przewodniczący, prezes TK Bogdan Świączkowski – sprawozdawca, sędzia TK Stanisław Piotrowicz, wiceprezes TK Bartłomiej Sochański, sędzia TK Andrzej Zielonacki.

<https://trybunal.gov.pl/postepowanie-i-orzeczenia/komunikaty-prasowe/komunikaty-po/art/tryb-uchwalenia-ustawy-34>